דרדר גדול-פרחים Centaurea crocodylium – פורח בחבל הים תיכוני (מאי 2016)

כתבה: **ערגה אלוני**

דרדר גדול פרחים *Centaurea crocodylium* המשתייך למשפחת המורכבים, הוא אחד מאותם צמחים שבעת פריחתם בלתי אפשרי להישאר אדישים לנוכח יופיים. בעיקר כשהדרדר פורח במרבדים של פרטים רבים, ובסביבתו מצהיבים צמחים אחרים ומסיימים את מחזור חייהם.

מרבד פריחה של דרדר גדול-פרחים. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©

דרדר גדול פרחים הוא צמח חד שנתי זקוף שבבסיסו שושנת עלים רחבים, עלי הבסיס צורתם דמוית כינור, והם מחולקים לאונות רחבות. מהמרכז, מתפתח גבעול פריחה אשר יכול להגיע לגובה של מעל מטר אחד. הגבעולים המסתעפים נוקשים והם חסרי עלים בחלקם העליון.

בניגוד למינים רבים בסוג דרדר, **דרדר גדול פרחים** אינו קוצני, אך כמו למורכבים אחרים,

הפרחים מסודרים בתפרחת הקרויה קרקפת. הקרקפת, קוטרה 4-5 ס"מ, חפים עוטפים את חלקה התחתון החפים צבעם ירוק והם מצויצים בשוליהם. קצה החפה מתחדד ומסתיימים בקוץ ארוך שאינו דוקרני, ארכו כ-2 ס"מ.

דרדר גדול-פרחים – הקרקפת, הפרחים, עלי המעטפת והקוצים. צילמה: ערגה אלוני ©

דרדר גדול-פרחים פורח באביב ובתחילת הקיץ. התפרחת מורכבת מפרחים צינוריים אשר יושבים על בסיס משותף. פרחי ההיקף בלתי נכונים, גדולים מהאחרים בעלי צבע ורוד ארגמן מרהיב, להם 5 עלי כותרת מאוחים בעלי 5 שיניים ארוכות. פרחים אלה עקרים. הם חסרים שחלה, עלי ואבקנים, ומשמשים פרסומת לחרקים מאביקים.
הפרחים הפנימיים נכונים, דו-מיניים, וקטנים מהחיצוניים. צבעם ורוד חיוור ובמרכזם בולטים חמישה אבקנים מאוחים בצבע ארגמן שהמאבקים פונים פנימה לכוון העלי ועוטפים אותו. בדרדר, נמנעת האבקה עצמית בשל הפרדה במועד ההבשלה של האבקנים ושל הצלקת. קודם מבשילים האבקנים ורק אחרי מספר ימים מבשילה הצלקת.
דרדר גדול פרחים מואבק ע"י חרקים. כאשר חרק מטייל על פרחים שבגרו בהם האבקנים והצלקת עדין לא בשלה, צינור האבקנים מתנועע ומתכווץ והצלקת דוחפת כלפי מעלה גוש של אבקה אל ראש הצינור. החרק מתלכלך בגושי אבקה וממשיך בדרכו כשהוא נושא עליו אבקנים. בדרכו, כאשר יפגוש צלקת בוגרת, גרגירי אבקה אלה, ייקלטו ע"י צלקת העלי, ותתקיים הפרייה. כל אחד מהפרחים מואבק בנפרד. בסיום מחזור חייו הפרחים נושרים ונותרת על הצמח הזקוף מצעית יבשה וכסופה. הזרעים מצוידים בראשם בציצת שערות המסייעת להפצת הזרע ברוח.

דרדר גדול-פרחים – חרקים מבקרים בתפרחת. צילמה: ערגה אלוני ©

המין שכיח בכתמים גדולים וצפופים בחבל הים תיכוני. הצמח גדל בחורש פתוח, בשדות-בור, בבתה ובגריגה, על מדרונות יבשים וגם על טרשים. הצמח אנדמי ללבנט, תפוצתו העולמית מצומצמת לארץ-ישראל וסוריה. הוא מוכרז כצמח מוגן,

בסוג **דרדר** 600 מינים, בארץ 22 מינים, מהם 5 מינים אנדמיים לארץ-ישראל ולסביבתה הקרובה. דרדר משמש גם כצמח נוי. מינים אחדים מקובלים בגינות-נוי. עלי הבסיס של הדרדר בתחילת החורף, טעמם מריר. הם נאספים ונאכלים כירק לסלט.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2016 דרדר גדול-פרחים Centaurea crocodylium – פורח בחבל הים תיכוני (מאי 2016), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 3.
/https://www.kalanit.org.il/centaurea-crocodylium